

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 22
אב תשע"ד

מוקד העירוב השכונתי
בני ברק
054-84-83-320

למרות שכמעט לא יתכן כזה דבר. באחת התגובות שנשלחו למוקד, על מש"כ שיש זמנים שהעירוב לא במצב חלק רק במצב כשר, כתב אחראי על עירוב שכונתי באחת הערים בארץ, שהוא לא מטלטל בעירוב שלו, אבל הוא לא רואה בעיה לטלטל, כיון שבעירוב שלהם לא היו בעיות, ובמשפט הבא כתב, אמנם אירע פעם שחוט של חברת חשמל הזיז אחד החוטמים ונמצא שהחוט לא עבר על הלחי, והבודק לא שם לב לכך היות וזה היה גבוה. ומסיים, אבל לאחר זמן קצר סדרו אותו. ודי בהערה זו.

עירובים שכונתיים סמוכים, והטלטול מזה לזה

בעיר התורה בני ברק יש דבר שאינו מצוי כמעט בשום מקום אחר. העירובים השכונתיים הראשונים שנעשו בעיר, היו בשנים ושלשה אזורים בעיר שאין קשר בין אחד לשני, וכל עירוב היה נפרד לעצמו. עם השנים התעוררו עוד ועוד אזורים לעשות עירובים שכונתיים באזור מגורם, הרחיבו את העירובים הישנים והוסיפו עליהם חדשים, עד שכיום יש בעיר יותר משלושים עירובים שכונתיים שכולם נושקים זה לזה. דבר זה שונה משאר הערים, שהעירוב השכונתי מצומצם לכמה רחובות, ואינו מגיע לכל השכונות הסמוכות.

נשאלת השאלה האם מותר לטלטל מעירוב אחד לעירוב אחר. שאלה זו הגיעה למוקד כבר פעמים רבות, והתשובה פשוטה. אילו היה בין העירובים מקום שאינו מעורב, דהיינו רחוב שאינו מוקף במחיצות, או שיש בו מומר המעכב על העירוב, היו צריכים לערב כל שכונה בנפרד, ולא היה אפשר להעביר מעירוב אחד לשני. אבל כיון שהעירובים נושקים זה לזה בלי הפסק, יכולים לערב כולם יחד. ולא רק יכולים, אלא כך כולם עושים, כיון שכל מי שמזכה פת בתוך עיר, כתב הבה"ל (סי' שס"ו סי"ד) שצריך לזכות אותו גם לכל מי שנמצא בעירוב הכללי, כדי שאם יהיה מצב או שיטה שהעירוב הכללי כשר, לא ייעשה כמי שחולק את עירובו שנפרד משאר בני העיר. וא"כ כל מי שעושה עירוב שכונתי [וכן העושה עירוב פרטי בבנין] מזכה גם לעירובים שנושקים ומתחברים אליו. ואם תאמר א"כ למה לא יתחבר איתו לגמרי, ויעשה את הכל לעירוב אחד גדול. התשובה משום שהאחראי השכונתי רוצה שיהיה לו היקף קטן שיכול להשגיח עליו, וכמו"כ יתכן שבעירוב הסמוך יש קולות ודברים דחוקים, שאינו רוצה שיהיו בעיות אלו בעירוב שלו.

ולפ"ז גם בעירנו יש נפק"מ, לאלו מחמירים שלא לטלטל ברחובות הראשיים ביותר כגון ברח' הרב כהנמן (השומר), מחשש של רה"ר או מחמת שאין עליהם אחריות אישית, וא"כ לפ"ז הרחוב האסור מפריד ומנתק בין העירובים השכונתיים משני צידי הכביש, [ובאמת העירובים הפנימיים סגורים בצורות הפתח לאורך כל רחוב זה משני צדדיו, כדי שלא לערב את רחוב השומר ע"פ הוראת מרן הגר"נ קרליץ שליט"א], וכלפיהם העירובים אינם מחוברים.

והנה לגבי לטלטל מזה לזה, בלא"ה אין להם אפשרות, כיון שאינם יכולים לטלטל ברחוב הראשי שביניהם, דהיינו רח' הר' כהנמן. ומ"מ נפק"מ כשמישהו אחר העבירו להם את רחוב זה, ואח"כ הם מטלטלים בעצמם, הרי החפצים הם כלים ששבתו בעירוב אחר. ולכן אם חפצים ששבתו בחצר, מותר לטלטל מחצר לחצר, ואסור להכניס לתוך הדירה.

פירצה האוסרת מחסרון של מוט ברזל אחד

בבדיקה תקופתית בעירוב באחת השכונות בבני ברק, התגלה מה יכול להיות מחסרון של מוט ברזל אחד, במעקה המשמש לגבול העירוב. ביום שישי הצטרף לאחראי על העירוב, אברך נוסף שלומד הלכות עירובין, וביקש לראות כיצד מתקיימים הדינים למעשה. כידוע הרבה מהידע הנצרך בעשיית עירוב, הוא לדעת כיצד לתרגם את הדברים למעשה, מה צריך לבדוק בצורת פתח, ומה מצוי לבדוק בגדרות. מכל ההלכות הכתובות אפשר לדעת בקושי רבע, ממה שצריך לדעת למעשה, ואינו דומה לשאר חלקי התורה. אלא שבדרך כלל בבדיקה השבועית לא בודקים כל פרט, וקשה ללמוד מכך את ההלכות, הלימוד הוא דוקא מהבדיקות היסודיות.

והנה באחד המקומות היה מעקה ברזל כראוי, אבל האחראי מבחין שבמקום אחד חסר החיבור של שני חלקי המעקה, ויש רווח ארבעים ס"מ. והנה בדרך כלל אם חסר מעט אינו מעכב, מפני שהעומד מרובה על הפרוץ, ומטעם זה יש הרבה אנשים שרגילים לבדוק את המחיצות באופן שטחי ולא מתעכבים על פירצות קטנות, (עיין מש"כ בזה לקמן). אולם הבודקים המומחים שנקראים לבדיקה תקופתיות, בודקים ביסודיות, ומוצאים דברים קטנים שהם גדולים. הפירצה הקטנה במקום הזה היתה בפניה, בחיבור בין שני צדדים, והיא פירצה בקרן זווית, ובאופן כזה לא אומרים עומד מרובה (שו"ע סי' שס"א ס"ב), ונשאר פרוץ. והטעם, כיון שאין דרך לעשות פתח בקרן זווית, והרי כל דין עומד מרובה בנוי ע"ז שהפירצה נראית כמו פתח (גמ' עירובין דף ו, כמבואר לקמן, העומד מרובה לא סוגר את הזווית, אלא ממשיך בקו ישר, וכיון שאינו פוגש בכותל כנגדו, אינו נסגר והוא בטל (חזו"א סי' ע"ב סק"א). וא"כ הפירצה הקטנה הזו פוסלת את כל העירוב.

שאל האברך כיצד אירע שלא הבחינו בזה עד היום. ענה האחראי שתמיד היה כאן עץ עבה וסבך לאורך רוב הגדר, ולא היה שום חשש לפירצה, אלא שבעלי החצר החליטו לנקות את השטח, וגזמו אותו עד שלא נשאר ממנו זכר, ולא ידעתי שבמקום של העץ הזה חסר משהו מהגדר. למעשה אמר האחראי, שיש מאחורי החצר גדרות שבמשך הרבה שנים הם היו גבול העירוב, אלא שלפני שנתיים עוררנו בהם כמה שאלות הלכתיות, ולכן עברו לסמוך על הגדר הקדמית הזו, והוסיפו לה צורת הפתח בהמשך. וא"כ גם אם הגדר הקדמית פרוצה, העירוב לא פרוץ לגמרי. אך מיד תיקן את עצמו, זה גם לא סגור לגמרי, ועירוב מהודר זה לא. ולכן באותו יום שיישי הוסיפו חוטים בין שני החלקים, לסתום את החור ע"י לבד, עד שיתפנה בעל המלאכה לחבר שם ברזל קבוע.

והנה יש מקומות שבעיה כזו לא נקראת כשלון, שהרי כנראה יש איזה גדר מאחורה, רק שם יש שאלה, וכאן זו רק שאלה, וא"כ יתקן ויעבור הלאה. ולכן יש מקומות שאומרים שהעירוב מהודר ואף פעם לא היתה בו בעיה,

פירצה בין המעקות, והשלמה עם חוטים

טלטול תינוק בשכונות שלא נעשו שכירויות

שאלה שהגיעה למוקד הטלפוני לפני שבוע, בערב שבת סמוך לשבת, בשעה 7:09, כלומר אחרי צפצוף ראשון של כניסת שבת. התקשר אברך ואמר שיש לו תינוק בן חודש, והוא צריך לטלטל אותו בבני ברק מביתו לאזור רח' קפלן ואנילביץ, ושאל באיזה רחובות ללכת לשם, היכן העירוב יותר טוב. האברך לא ציפה לתשובה שקיבל, התשובה היתה שכל הדרך מהבית שלך עד רחובות אלו בתוך העירובים השכונתיים הטובים, ודוקא ברחובות אלו יש בעיה קשה, באחד מהם יש בעיה שהמחיצות לא נבדקות באחריות מלאה, ובאחד מהם יש מחיצות כשרות אבל יש מומרים שלא נעשה איתם שכירות, והם אוסרים ופוסלים את העירוב של הפת. כלומר אפשר לטלטל כלי ששבת בחצר [אם בבין השמשות יהיה עם העגלה מחוץ לבית], אבל רק עד לחדר המדרגות, ולא להכניס לתוך הדירה. עירוב זה מועיל לילד שיכול ללכת או לזחול, ויכול להיכנס לדירה בכוחות עצמו, יטלטלו אותו בעגלה ברחובות עד לחדר מדרגות ואח"כ יכנס בעצמו, אבל תינוק בן חודש שצריך לטלטלו בידים, אין דרך המותרת לטלטלו במקום כזה.

האברך תפס את עצמו למה נזכר לברר רבע שעה לפני צפצוף שני, כשכבר הודיע שיבוא לסעודת שבת, וגם בבית אין לו אפשרות להכין סעודה. הזמן היה לחץ מאוד, כמו אצל כל אדם בדקות שלפני שבת, והאברך שאל מה בכל זאת עושים, האם לנשים מותר לטלטל כשלא נעשו שכירויות, ענה לו, שאם לא נעשה שכירות אפילו רק מומר אחד, יש בטלטול איסור דרבנן. חזר ושאל האם יכול להגיד לילד פחות מבר מצוה לטלטל. ענה לו שזו שאלה קשה, שאינו יכול לומר כן, ואינו יכול לומר לא. הדין מבואר בהרבה פוסקי ומחברי זמנינו שכיום אין לממשלה או לכל גורם שהוא, כח המספיק ע"פ הלכה להשכיר, כפי שהכריע מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, וכתב בשו"ת שבט הלוי שמה שעושים בכל זאת, הרי זה בבחינת שעושים מה שאפשר וא"כ כיצד אפשר לומר לו שמותר לעשות כך.

שאלה זו היתה אחת השאלות הראשונות שהיו בפתיחת מוקד העירוב השכונתי, שהובאו לפני גדולי הרבנים בבני ברק, אלו שיודעים את התנאים וההלכות של שכירות של עירובין, מה לענות כששואלים אם מותר לתת לילדים לטלטל, במקומות שיש מחיצות כשרות ורק חסר את עשיית השכירות. והרבנים ענו כולם תשובה דומה, שאי אפשר לומר מותר, אבל אפשר לומר, שמי שמיקל לילדים יש לו על מה לסמוך. כמו"כ שמענו מהגר"מ רוזנר שליט"א ששאל שאלה זו כמה פעמים את מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, והיה תקופה [בערך כשנה] שהורה להקל לקטנים, כיון שאל"כ הגדולים יטלטלו, ואח"כ חזר ואסר גם לקטנים, כיון שכבר התקבל הענין, והמטלטלים בלא"ה מטלטלים בעצמם, ומי שלא מטלטל לא יטלטל.

תשובה זו ניתנה לאותו אברך שבירר עשר דקות לפני שבת, וברירה אחרת לא היתה בידנו להציע לו. אמנם מי שיודע על כך מראש, ודאי שהדרך הנכונה כשהתינוק בגיל כזה, להיות כל השבת אצל ההורים, או להיות כל השבת בבית.

והדרך הטובה יותר שהאברכים שגרים במקומות אלו, יתאמצו לשכור מהמומרים בבנין שלהם ובבנינים הסמוכים, עד שישלימו ויוכלו לערב הכלכה.

כללים לבדיקת החצר לשוהים בישובים בארץ

כבר בארנו פעמים רבות כמה בעיות מצויות בעירובי הישובים, והמסקנה הברורה שאין למפשחות אברכים מקום לסמוך על העירובים בישובים, שמעיקרא נעשים בכשרות רדודה עם הרבה קולות, ונוסף עליהם הבעיות המתחדשות והקלקולים שאינם יכולים לעמוד בהם. וכמו שאדם לא יתן למשפחתו מאכל בהכשר הרבנות, כך לא יתן להם לטלטל בעירוב בהכשר הרבנות. ובפרט שהעירוב הוא מהדברים הכי קשים בכשרות, משום שבכל נושא יש פס ייצור אחיד, וצריך לעקוב רק שלא יחול שינוי, משא"כ בעירוב כל הזמן חלים שינויים, והאחראי לבדו צריך להתמודד לתקן אותם. ואעפ"כ אשרי העוסקים שמשתדלים לעשות כפי

ואם הם כלים ששבתו בבית, אסור לטלטל אותם אפילו מחצר לחצר [ויש אוסרים אפילו ברחוב עצמו ואכמ"ל]. ולכן צריך שמאז שעברו את הכביש לא יטלטלו בעצמם, אלא אותו ילד שטלטל להם ימשיך עד לתוך הבית. וכן כשחוזרים לביתם, עד שיעברו את הכביש לעירוב שבו היו החפצים, בכניסת שבת. [ואם יש מקום אחר שהעירובים נושקים ללא שטח חוצץ, הרי הם נעשים עירוב אחד, ואחרי שמישהו טלטל והעביר את המקום שאינו מהודר והכנים לעירוב המהודר, מותרים לטלטל, כיון שטח זה מעורב עם ביתם, עם המקום שהחפצים היו בכניסת שבת ע"י התחברותם באחד הקצוות].

האם החלק הרחב של העמוד כשר ללחי

באחת השכונות עשו בשבוע האחרון שיפוצים רבים והביאו [בסיוע העירייה] מנוף מיוחד שעולה כמה מאות שקלים לשעה, לגזום עצים ולקשור חוטים חדשים. ביום שישי הגיע האחראי של העירוב הסמוך לבדוק את החוט, וגילה שהזיזו אותו ממקומו, וקשרו אותו סביב לעמוד תאורה במקום שאין לחי, והרי החוט קשור מן הצד ופסול. פנה לבעל העירוב הסמוך ושאל אותו לפשר הדבר, והוא ענה לו מה הבעיה, הרי יש לחי, החלק התחתון של העמוד הוא הלחי. כיון שהחלק התחתון של העמוד בולט, וא"כ החוט עובר על גביו, והוא לחי. לעומתו טען האחראי השני שבלטיטה זו אינה כשרה ללחי, מסיבה מיוחדת, נכון שהחוט עובר על גבי הבלטיטה, ואפשר להחשיב בלטיטה ללחי. [דין זה מבואר בחזו"א (סי' ע"א ס"ק י"ב) שעמוד שמתקצר והולך בשיפוע עד ראשו, והחוט קשור למעלה מצידו, אי אפשר להחשיב את החלק התחתון ללחי למרות שהוא יותר רחב ונמצא תחת החוט, דכיון שמשופע באלכסון הוא כדבר אחד, והחוט מצידו ולא מעליו ופסול. אבל אם יש חקיקה שניכר שהחלק התחתון בולט מהעליון, כשר]. אולם הבעיה בעמודי התאורה מסוג זה, שמעל החלק הבולט יושב מכסה עגול כמין פרח שמכסה על הלחי, וא"כ הוא גג המפסיק בין הלחי לחוט. ואם תאמר שהפרח יחשב כחלק מהלחי, א"כ יוצא שהלחי אינו ישר ויש בו חשש של פתחי שימאי, וא"כ ממה נפשך אי אפשר להחשיבו כלחי. לעומתו טען האחראי על העירוב השני, שבאמת הפרח הוא חלק מהלחי, ולכן אינו כג המפסיק, ומ"מ אין חשש פתחי שימאי, דהכוונה שימאי הוא פתח הרום ושומם כמ"ש רש"י, כיון שיש בלחי בליטות ושברים, משא"כ במצב זה הבלטיטה נעשתה לנוי, ואינו קלקול. אלא שעדיין י"ל שלא נעשה לנוי של פתח, אלא לנוי של עמודי תאורה, ובפתחים אין דרך לעשות אפילו בליטות כאלו.

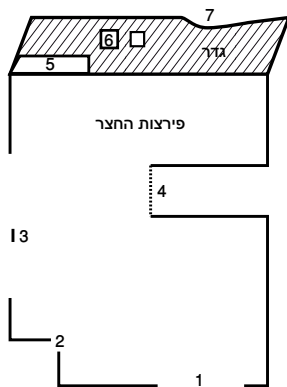
בנושא זה עמד הויכוח בין האחראים, האחד סובר שהעמוד אינו כשר להיות גם ללחי ונמצא שהוא בא לתקן את העירוב שלו, ופסל את העירוב של חבירו, והשני סובר שהחלק התחתון כשר להיות לחי. [כמובן יש לציין שמדובר באופן שיש בחלק התחתון גובה י' טפחים, אבל מצוי עמודים קטנים שאין בחלק התחתון גובה י' והם ודאי פסולים ללחי]. באותו שבוע הלך האחראי הנ"ל שנקט להחמיר בזה, והודיע שהשבוע העירוב שלו אינו תקין. ולא רצה לסמוך על ההתחברות לעירוב הסמוך, מפני שיש בו חשש גדול בשכירויות.

כמובן שאין אפשרות שהודעה זו תגיע לכל התושבים, אלא התפרסמה במעט בתי כנסת, ועל כרחינו צריכים לומר שמה שאפשר לסמוך על עירוב, הוא רק כאשר יש הבטחה שיעשו את כל המאמצים להכשירו, ולא ישאירו אותו בפסול, אפילו עם מודעה. [אלא שגם אותו אחראי נקט שזה רק חומרא לא לסמוך ע"ז, ולכן השאיר את המצב כך עם מודעה, עד שיתקן בשבוע שאחרי].

ולמעשה דעת רבני העירובים לצדד להכשירו ללחי. אלא שבהרבה מקרים העמוד עקום [אפילו מתעקם ממתיחת החוט], ואז יוצא שהחוט לא עובר על גוף החלק התחתון של העמוד, וזה פסול לכ"ע.

מרובה על הפרוץ. השו"ע לכאור' לא הכריע כדעה זו, ובמשנ"ב (ס"ק נ"ט) כתב שנכון לחוש לדברי הרמב"ם, כיון שגם דעת הסמ"ג והסמ"ק כן. לפיכך מקפידים בעירובים המהודרים, שרוב גבולות העירוב יהיו ע"י גדרות ולא רק ע"י צורות הפתח, משום שרוב צורות הפתח בזמנינו רחבות יותר מ' אמות. אך רק לענין זה יש מעלה ברוב מחיצות, אבל לעיקר כשרות העירוב צריך להשלים את כל החסר בצורות הפתח. רוב מחיצות לבד אינו סיבה להתיר עירוב, אלא עיקר הדגש בכשרות העירוב הוא, כיצד עושים את צורות הפתח בקטעים שאין בהם מחיצות, ובהם רוב השאלות.

כמו"כ יש סבורים שאם יש "רוב מחיצות" פותרים את החשש של רה"ר. מושג זה התחלף עם הדין של "ג' מחיצות", דהיינו שבכל הג' צדדים אין שום יציאה ברוחב ט"ז אמה, אז מתבטל דין רה"ר כיון שהרחובות אינם מפולשים. אבל רוב מחיצות אינו מועיל לבטל דין רה"ר, אלא רק לחזו"א ורק באופנים מסוימים שהעומד מרובה מכוון ישר בלי סילוק, אבל לדעת המשנ"ב (בה"ל סי' שס"ד ס"ב) לא מועיל רוב מחיצות.

1. עומד מרובה על הפרוץ, מותר עד י' אמות.
2. פירצה בקרן זווית, אסור מג' או ד' טפחים.
3. המחיצה שבאמצע מתבטלת מהאוויר שבצדדים שגדול ממנה, ונחשב שהכל פירצה גדולה.
4. העומד מרובה רק בפנים, והשביל אסור.
5. מחיצה תלויה בגובה ג' טפחים, אינה מחיצה.
6. חורים ג' טפחים באמצע גדר אינם מחיצה.
7. קטע נמוך מ' טפחים, אינו מחיצה.

רחובות פנימיים בזמנינו שאין בהם חשש שישיים ריבוא

בעיקר דין רשות הרבים בזמנינו, במקומות שאין חשש לשישיים ריבוא שעוברים בכמה ימים, ואין חשש עיר של שישיים ריבוא, וגם אינו מעבר מעיר לעיר, אלא רק רחוב פנימי בשכונה. הבאנו לעיל (גליון 20) שעירוב ברחוב כזה אינו נקרא לכתחילה, ובעקבות כך היו שבאו בטענה שהמשנ"ב אומר רק לבעל נפש להחמיר, וא"כ זה רק חומרא, ומן הדין מותר לכתחילה. והנה לולא שנוקקנו לכך היינו מסתירים את הדברים, כיון שהם נאמרים רק למבקשי האמת, ולא למי שחפש להקל רק מחפש שיהיה מוגדר כלכתחילה. ומ"מ מאחר ונוקקנו לכך, יש לבאר את הדברים ע"פ המקורות.

ראשית מה שמצטטים את המשנ"ב שרק בעל נפש יחמיר, תפסו את סוף המשפט ועזבו את תחילתו, וזה לשון המשנ"ב (סי' שמ"ה ס"ק כ"ג) ולענין הלכה, מדעת המחבר דכתב דעה זו [שדוקא בשישיים ריבוא הוי רה"ר] רק בשם יש אומרים, משמע דלהלכה לא סבירא ליה כן [אלא כל רחוב ט"ז אמה הוי רה"ר]. ומ"מ "אין בנו כח למחות ביד הסומכין על דעה זו", דדעה זו ג"כ לאו דעת יחידאה היא כמ"ש בבה"ל, וכן צדדו כמה אחרונים [להקל] "וכל בעל נפש יחמיר לעצמו". הרי שכנגד מש"כ למחמירים לשון של בעל נפש, כתב על המקילים שאין בנו כח למחות. ובדאי אינו מוגדר כלכתחילה. וכן בביאור הלכה (סי' שס"ד ס"ב סוד"ה ואחר) אחרי שהביא פתרון ענין מש"כ החזו"א, ודחה שאין נכון לסמוך ע"ז, סיים וז"ל, "ועל כן אף דאין למחות ביד העולם שנהגו להקל, אבל בעל נפש יחמיר לעצמו, כי יש בזה גררא דחיוב חטאת". הרי שלא כתב שיש להקל, אלא שאין למחות ביד העולם שנהגו להקל.

ואם תאמר א"כ מדוע לא כתב ויש להחמיר, אלא רק בעל נפש יחמיר לעצמו. הביאור בזה כמו שפתחנו את דברינו. מאחר שגדול מאוד הצורך לטלטל, הן תינוקות והן שאר חפצים כידוע, והאנשים הורגלו לטלטל, הלא ידוע המצב שהיה בחורף בשנה זו (פרשת ויחי תשע"ד) שהשלג הרס את העירוב בירושלים, ושבת אחת לא היה עירוב כלל לכל הדעות [גם לא של הרבנות], היו כאלה שנתקעו שלא עשו קידוש לחתן בר מצוה מחמת

יכולתם להציל מה שאפשר. לאור האמור צריך לבדוק שיהיה אפשר לטלטל בבנין ובחצר שמתארחים בהם.

לגבי טלטול בתוך הבנין. צריך צורת הפתח בכניסה, או שהעומד מרובה על הפתח. ואם בכניסה יש שביל ישר ללא פתח, מותר לטלטל רק מהחלק המתרחב לפנים מהשביל.

ברוב המקומות יש שתי משפחות המתארחות בבנין ואוכלים בחדרים נפרדים, וצריכים לערב בפת ביניהם כדי להתיר לטלטל לפרוודרים המשותפים [אא"כ בעה"ב גר שם בשבת, עם פתח לפרוודור או לחצר של האורחים].

לעשיית עירוב, יש לקחת פת בנפח 800 סמ"ק, קצת פחות מנפח שקית חלב, ולזכות "לכל מי שהעירוב יכול להועיל לו" כולל תושבי העיר, ולהניחו לשם עירוב ושיתוף בחדר ד' על ד' אמות. [פרטים נוספים מבוארים בחוברת "פתח העירוב מבוא"].

אם יש גוי או מומר, אי אפשר לערב, אא"כ ישכרו ממנו את דירתו.

לגבי הטלטול בחצר. לבדוק את כל הגדרות מסביב, א. הגדרות גבוהות י' טפחים (מחמירים שהשיעור מטר שלם), ב. אין חלל ג' טפחים בתחתית המחיצה. ג. בפניות ובזוויות שלא יהיה פירצות כלל. ד. פתחים או פירצות מג' טפחים עד י' אמות [שאינם בזווית], כשרות בתנאי שיש לידם מחיצה יורת משיעור הפרוץ, [עומד מרובה על הפרוץ]. כשהסר בתנאי זה צריך לעשות צורת הפתח. ה. צורת הפתח צריך עמוד מכאן ועמוד מכאן, והמשקוף שוכב מעל העמוד ולא מצידי. העמודים או לחיים צריכים להיות ישרים, והמשקוף אם הוא חוט צריך שיהיה מתוח, שלא יתגנדנ ברוח.

דינים אלו הם רק ראשי פרקים, ובכל שאלה יש לברר אצל העוסקים בכך. ובכל מקרה מומלץ להתקשר להנהיגות ברורות.

ביאור למושגי יסוד יודעים דיני פירצות

הנה יש שלשה דברים דיני פירצות הידועים בפי כל, ועל סמך זה מתירים את רוב הפירצות, ולא יודעים שהדינים האלו לא נאמרו בכל אופן. ואלו הן הכללים הידועים, א. פירצה פחות מ' אמות אינה אוסרת. ב. העומד מרובה על הפרוץ כשר, לפ"י סבורים לומר שאם יש "רוב מחיצות" זה עירוב כשר. [ויש מוסיפים שלד' החזו"א מועיל עומד מרובה גם כשהפירצה יותר מ' אמות]. ג. פתח אינו פירצה, ומותר אף כשאין צוה"פ. ויש בזה תערובת של כמה נושאים.

שני הדינים פירצה י' ועומד מרובה, הם בעצם דין אחד, והם משלימים זה את זה. הדין ש"פירצה פחות מ' אינה אוסרת", הוא מחמת שעד י' אומרים "עומד מרובה על הפרוץ", ולכן אם יצויר שאין עומד מרובה, גם פירצה ד' טפחים אוסרת. וכן להיפך, "עומד מרובה" נאמר רק בפירצה עד י' אמות, אבל יותר מ' הפירצה נאסרת אף כשיש עומד מרובה. והענין של שיעור י' אמות, הוא משום שעד י' אמות יכול להיקרא "פתח", ואז אם הפתח מיעוט והעומד מרובה, נחשב כסגור כולו. אבל "פירצה" שאינה פתח, כגון פירצה בקרן זווית, גם אם העומד מרובה זה לא יעזור להתיר. וכן אם יש פתח שאין לו עומד מרובה בצידו, הוא אוסר למרות שהוא פתח. וא"כ צריך ג' דברים להתיר פירצה, עומד מרובה, עד י' אמות, ותידיה יכולה להיקרא פתח.

וכל זה מבואר בסעיף אחד בשו"ע (סי' שס"ב סעיף ט') וז"ל, פרוץ מרובה על העומד אסור וכו', פרוץ כעומד מותר וכו', ובלבד שלא יהא במקום אחד פרוץ יותר מעשר אמות, אבל עד עשר אמות מותר מפני שהיא כפתח. מבואר שדין עומד מרובה [או שהעומד שווה לפרוץ] נאמר רק עד י' אמות, ודוקא מטעם שנידון כפתח. [ודין קרן זווית מבואר בסי' שס"א ס"ב].

דין "רוב מחיצות"

מצד שני, דין "רוב מחיצות" אינו קשור כלל לדינים הנ"ל. דין זה נאמר לגבי מש"כ השו"ע (סי' שס"ב ס"י) שיטת הרמב"ם שצורת הפתח רחבה יותר מ' אמות, אינה מועילה אלא כאשר רוב ההיקף במחיצות, שהעומד

לא באים למחות במי שנוהג להקל, אך גם לא שייך לומר למי שאינו יודע ושואל אם מותר לטלטל, יאמרו לו שמוותר ללא חשש, וכל שכן כאשר הוא שואל אם מותר לכתחילה. התשובה הנכונה היא לכאורה, שמי שמיקל לטלטל בעירובים שכונתיים, מקום פלוני נמצא בתוך העירובים, או שאינו נמצא בתוכם. וכך משתדלים לענות במוקד הטלפוני של "מוקד העירוב השכונתי". ואם שואל בכל זאת כיצד נכון לנהוג לכתחילה, הרי שהתשובה היא שאינו לכתחילה.

קשירת החוטים בצורה טובה ונכונה

במסגרת השיפוצים בעירובים בבני ברק, עשו לאחרונה שינוי בשתי מקומות שהחוט היה קשור בצורה אומנותית שאינה מבוססת. מאחר ולאחראים הצדיקים שעשו הכל בהתנדבות מלאה, לא היו אמצעים טכניים משוכללים להתקין עמודים גבוהים, או לקדוח בקיר בגובה ובמקום המתאים, היו מכוונים את החוט למקום המתאים בעזרת מתיחה עם חוט אחר מהצד. כלומר קושרים את החוט לחלון הקרוב, ומושכים אותו לצד עם חוט אחר עד למקום שמעל הלחי.

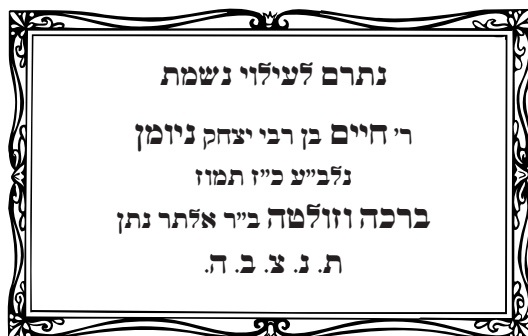
הבעיה בצורה הזו חמורה מאוד, מפני שאם החוט שמותח לצד יתרופף מעט, החוט יחזור למקום הטבעי שלו ולא יהיה מעל הלחי. אמנם סביר להניח שיהיה ניתן להבחין שהחוט רופף, אבל יתכן מאוד שלא יתרופף כ"כ ולא יבחינו בדבר. יש אחראים מסורים שכל

שבוע בודקים היטב את מקום החוט, אבל בבדיקה רגילה הדבר הזה קרוב מאוד לידי מכשול. כמו"כ יתכן שהחוט יקרע ויחזירו למקום הנכון, ולא יזכרו שצריך להזיז אותו לצד בעזרת חוט נוסף.

בתקופה זו אנו משתדלים לשנות את הדברים שיהיו בצורה טובה ומבוססת בעזרת האמצעים שנרכשו ע"י התרומות של האברכים למוקד העירוב השכונתי. באחד

המקומות התקינו לפני כחודשיים עמוד חדש כדי שיהיה אפשר לקשור את החוט כתקנו. במקום נוסף לפני כחודש קדחו בקיר במקום הנכון והכניסו לולאה מברזל. ובמקום נוסף לפני שבועיים הביאו את הפועל עם סולם גבוה שיעביר את החוט ויקשרנו בצורה נכונה. מלאכה קשה היא להוריד דברים קיימים, בשביל למנוע חששות עתידות. האברכים המטפלים בעירובים אינם מחפשים עבודות, ואינם יכולים למסור לפועל לעשות אותם לבד, כיון שהם צריכים דיוק מיוחד דוידע הלכתי רחב. ומ"מ לאט לאט מחליפים ומשפרים, ויה"ר שלא יצא מכשול מתח"י. ויזכו כל העוסקים לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, ויראו ברכה בכל מעשי ידיהם.

לברורים בנושאי עירובין, וכן לתרומות וסיוע בהפצת הגליון:

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM

ששכחו להביא פריט מסוים, היו שלא קראו הפטרה בנביא, והיו שלא יכלו ללכת מביתם מפני שלא יכלו להוציא מפתח לנעול את הדלת. ומצד שני כמה לא ידעו לקיים כהלכה וד"ל. לכן המשנ"ב לא יצא בפירוש נגד המנהג, והניחם לסמוך על השיטות המתירות, כיון דלאו דעת יחידאה היא, אבל באמת רצה שיחמירו בזה, ולכן כתב לשון המתפרשת לשני פנים, שיש למקילים על מה לסמוך בטענה שתפסו את סוף המשפט.

אין עוד דבר כזה בשום הלכה, שיש מחלוקת בשאלה שהעובר עליה עובר באיסור דאורייתא [טלטול ברה"ר, וכמ"ש בה"ל הנ"ל שיש בזה גררא דחויב חטאת], והמחלוקת כל כך אינה מוכרעת להקל להלכה, ובכל זאת העולם מקילים. בכל הלכות שבת מחמירים בדאורייתא אפילו שיטת ראשונים אחת, וכאן יש י"ב ראשונים שאוסרים כמ"ש בה"ל. אין זה אלא משום שהצורך הגדול לטלטל מביא את האנשים או הנשים למצוא קולות, ולכן אם יש איזה שיטה או מנהג להקל, כבר לא מוחים בידם, אבל ודאי שאי אפשר לומר לכתחילה על מנהג כזה. ואילו שנוקטו לכך, גם אנו היינו מסתירים את הדבר, אלא שהוכרחנו לגלות טפח, ועדיין מכוסה טפחיים.

האם להקל כשיטת החזו"א ברה"ר, ודין נשים

יש סבורים שהטעם שמקילים לטלטל בעירוב, הוא על סמך החזו"א שחידש שהעומד מרובה מג' מחיצות מבטל דין רה"ר. והנה החזו"א בנה דבריו על ג' חידושים, שבכל אחד מהם יש להאריך טובא, ועכ"פ המשנ"ב ודאי חולק על אחד היסודות שעליהם מבוסס חידוש זה, שהמשנ"ב עצמו רצה לומר שסומכים על השיטה הזו דק"ל כר' אלעזר וכחכמים, ולבסוף דחה שאפילו רק בתור צירוף ברחובות שאין שיישים ריבוא ג"כ אין דרך כבושה לסמוך ע"ז, כיון שדעת המשנ"ב שרוב הפוסקים פסקו כר' יוחנן וזכר יחודה שיש בזה חויב חטאת (בה"ל שם). וא"כ רוב רובו של הציבור אינו יכול לומר שסומך על החזו"א להקל באיסור דאורייתא נגד המשנ"ב. וכן הורה מרן הגר"נ קרליץ שליט"א לעושי העירובים בבני ברק, שברחובות שיש חשש של רה"ר לשיטות של שיישים ריבוא כגון רחוב בעיר של שיישים ריבוא או שהוא דרך מעיר לעיר [סרטיא], לא יעשו עירוב, כלומר שדעתו שהעירובים בנויים על הקולא שצריך שיישים ריבוא, ולא סמך ע"ד החזו"א. [ולכן רחובות השומר ור' עקיבא לא היו כלולים בעירובים השכונתיים, וזה ע"פ הוראתו, ורק אח"כ הוסיפו להקפיד חלקים מהם בפנ"ע].

וכן שמענו מעוד כמה רבנים מתלמידי תלמידיו של החזו"א שהתיר העירוב לא מתבסס על דברי החזו"א. ודוקא הרבנים שבדרך כלל אינם חוששים לדעת החזו"א, הם אלו שמצאו להקל כאן בדאורייתא כחזו"א. וצ"ע.

וכן לגבי נשים, אין הוראה ברורה, כיון שלפי שיש צורך יש להקל. מרן הגר"א"ל שטיינמן שליט"א שנסאל האם להקל לנשים, התבטא בפליאה הרי נשים חייבות בשבת כמו איש. ומרן הגר"נ קרליץ שליט"א אמר שהטעם שנשים מקילות וגברים לא, מפני שהגברים לומדים ורואים את חומרת הענין ומחמירים מעצמם, משא"כ נשים אינן יודעות אלא מכח מה שרואות שעושים ברחוב, וברחוב רואים את אלו שמטלטלים. הנה רבותינו לא אמרו להחמיר, שדבר זה תלוי כל אחד לפי דרגתו, ולפי שעת הצורך שנקלע אליה, אבל מה שברור יוצא מדבריהם, שאין בזה הוראה חלקה להקל לנשים.

[אחד הרבנים התבטא שרק מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א ובני ביתו, שכל מעשיהם ע"פ החזו"א, יכולים לומר שהם סומכים על החזו"א להקל שאין רה"ר. אלא שכידוע מרן מחמיר לגמרי שלא לטלטל בעירוב, ואף אינו מקבל סנדקאות במקום שטלטלו את התינוק, מלבד כשהיה בעירוב של רח' רשב"ם וכדו'. וא"כ גם מי שכבר כן סומך על החזו"א, לא מיקל למעשה בעירוב מטעמים אחרים, שכן החזו"א החמיר מאוד שלא לסמוך על העירובים. וא"כ להתיר לסמוך על עירוב שכולו בנוי על היתר של החזו"א, זו קצת חוכא ואיטולא].

לסיכום ההלכה למעשה, נחזור ללשונו של מרן המשנ"ב, "אין בנו כח למחות ביד העולם הסומכין על דעה זו", וכל בעל נפש יחמיר לעצמו". אנו